

Datum
2017-02-08Diariernr
2016/2911
Er referens
M2015/04128/NmMiljö- och energidepartementet
103 33 Stockholm
m.registrator@regeringskansliet.se

Yttrande avseende Riksintresseutredningens betänkande Planering och beslut för hållbar utveckling (SOU 2015:99)

Yttrandet har i huvudsak begränsats till det som berör Skogsstyrelsens ansvarsområde.

Sammanfattning – huvudsakliga synpunkter

- Skogsstyrelsen instämmer i utredningens bedömning att överväganden om användning av mark- och vattenområden i högre grad än i dag behöver göras utifrån en helhetssyn som främjar att mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas.
- Skogsstyrelsen tillstyrker förslaget till ändring i miljöbalken och förslaget om en ny förordning om hushållning med mark- och vattenområden.
- I det fortsatta arbetet ser vi behov av förtydliganden kring vilken information som sektorsmyndigheterna förväntas tillhandahålla utifrån utredningens förslag. Boverket föreslås få i uppdrag att ta fram en handbok för tillämpningen av hushållningsbestämmelserna vilket är bra.
- Vi vill också understryka att mark- och vattenområden kan användas för flera ändamål samtidigt vilket också framgår av de föreslagna bestämmelserna. Det är därför mycket bra att möjligheter till samutnyttjande av ett område för olika ändamål ska prövas i planerings- och beslutsprocessen.

Synpunkter på utredningens bedömningar och förslag

Skogsstyrelsen konstaterar att utredningen gjort ett omfattande arbete med att beskriva bakgrunden och nuläget för dagens system med riksintressen. Utifrån beskrivningen av tillämpning och utfall blir det tydligt att det finns ett behov av att utveckla och modernisera systemet och regelverket.

Skogsstyrelsen instämmer i utredningens bedömning att överväganden om användning av mark- och vattenområden i högre grad än i dag behöver göras utifrån en helhetssyn som främjar att mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas.

Utredningen påpekar också att kunskapen om vad som behövs för att åstadkomma en långsiktig hållbar mark- och vattenanvändning har fördjupats. Detta innebär också att kunskapsuppbyggnaden i dessa frågor hos berörda samhällsaktörer är en viktig fråga. Detta gäller såväl tjänstemän som beslutsfattare och oberoende av exakt hur systemet utformas.

Det är också viktigt att vara medveten om den snabba utveckling som sker vad gäller tillgång på högkvalitativ digital information i form av till exempel geografiska data om olika mark- och vattenområden. Dessutom utvecklas olika typer av verktyg (beslutsstöd) som ger möjlighet att göra exempelvis scenarioanalyser, ekosystemtjänstbedömningar eller konsekvensanalyser. Dessa kan användas i olika geografiska skalor och utifrån olika behov. Detta medför ändrade förutsättningar som bör kunna bidra till bättre beslut.

Utredningens förslag

Utredningen framhåller kommunernas viktiga uppgift att göra samlade bedömningar i sin fysiska planering och vill förtydliga bestämmelsernas avsedda karaktär som planeringsriktlinjer. Utredningens förslag innebär att riksintressen förtydligas och att arealen som omfattas av sådana därmed förväntas minska. För att stärka helhetssynen införs begreppet *områden av väsentligt allmänt intresse* i lagstiftningen. Dessa intressen specificeras också i olika paragrafer. Ansvar för att bevaka hushållningen med mark- och vattenområden fördelas på olika sektorsmyndigheter enligt förordning (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden, nedan kallad hushållningsförordningen. Sektorsmyndigheterna får ansvar inom sina verksamhetsområden och Boverket får därutöver ansvar för samordning av sektorsmyndigheternas arbete med underlag för tillämpningen av hushållningsbestämmelserna. Utredningen bedömer att förslaget bidrar till att ge bättre förutsättningar för att systemet ska vara rättssäkert, enkelt, överskådligt och begripligt samt underlätta en enhetlig tillämpning i hela landet.

Skogsstyrelsen stödjer förslaget och anser att det bidrar till bättre förutsättningar men har svårt att bedöma detta fullt ut. Det beror bland annat på svårigheter att bedöma hur de föreslagna bestämmelserna kommer att tillämpas i praktiken. Detta har också tagits upp av utredningen och ska mer ses som en generell osäkerhet i samband med regelförändringar. Delar av förslagen behöver också förtydligas vilket exemplifieras nedan.

Skogsstyrelsen föreslås som sektorsmyndighet få nationellt ansvar för de intressen i fråga om mark- och vattenområden som är av betydelse för skogsnäringen¹. Detta kopplar till att det i 3 kap. 10 § miljöbalken (1998:808) föreslås att mark- och vattenområden som har betydelse för skogsbruk är av väsentligt allmänt intresse. För skogsbruket är produktiv skogsmark som inte är undantagen från skogsbruk av betydelse för skogsproduktion vilket handlar om cirka 20 miljoner hektar.

Ansvar som sektorsmyndighet innebär i detta fall att sektorsmyndigheterna i samverkan med länsstyrelserna ska följa utvecklingen av frågor om hushållningen med mark- och vattenområden. Tyngdpunkten i denna verksamhet ska läggas på frågor som har stor betydelse i ett nationellt perspektiv och frågor vars utveckling Sverige enligt internationella åtaganden

¹ Med begreppet skogsnäringen avses vanligtvis skogsbruket och skogsindustrin

ska följa. Sektorsmyndigheterna ska inom sina ansvarsområden enligt den föreslagna 7 § hushållningsförordningen och i den utsträckning det är behövt, lämna underlag om mark- och vattenområden som de bedömer vara av väsentligt allmänt intresse ur ett nationellt perspektiv till Boverket. Underlagen ska innehålla den information som anges i den föreslagna 4 § hushållningsförordningen och aktualitetsprövas av myndigheterna vid behov. Länsstyrelsens arbete ska grundas på underlagen från sektorsmyndigheterna.

Vad gäller områden av väsentligt allmänt intresse ur ett nationellt perspektiv ska informationen enligt förslaget för varje område innehålla

1. en avgränsning av området på karta,
2. en beskrivning av områdets värde och
3. annan information som är av betydelse för tillämpningen av bestämmelserna i 3 kap. miljöbalken.

I det fortsatta arbetet ser vi behov av förtydliganden kring vilken information som är lämplig att tillhandahålla i dessa sammanhang. Boverket föreslås få i uppdrag att ta fram en handbok för tillämpningen av hushållningsbestämmelserna vilket är bra. Som nämndes ovan finns riklig information om skogen och skogsmarken i form av till exempel skoglig grunddata som är tillgängliggjord i Skogsstyrelsens karttjänster. Som Skogsstyrelsen förstår förslaget förväntas myndigheten inte lämna underlag avseende skogsmark där enskilda skogsområden (bestånd eller liknande) avgränsas och beskrivs. Det finns inte heller några kostnader redovisade för Skogsstyrelsen i tabell 14.6 på sidan 489 i betänkandet.

Skogsstyrelsen har även annan (tillgängliggjord) information som kan vara relevant kopplat till andra delar av de föreslagna bestämmelserna i form av exempelvis nyckelbiotoper.

I utredningen beskrivs att Skogsstyrelsen enligt instruktionen för myndigheten har till uppgift att verka för att landets skogar sköts på ett sådant sätt att de skogspolitiska mål² som beslutats av riksdagen kan uppnås samt att myndigheten ska medverka i frågor om samhällsplanering för en hållbar utveckling och hushållning med naturresurser. Skogsstyrelsen vill lyfta fram att myndigheten också ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljökvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås. Under år 2016 fick Skogsstyrelsen därutöver i uppgift att samordna genomförande, utveckling, uppföljning och rapportering av det mål för friluftslivspolitiken som riksdagen har fastställt. Denna uppgift avser tillgång till natur för friluftsliv på skogsmark.

Ovanstående innebär att Skogsstyrelsens ansvar utifrån instruktionen även kopplar till föreslagna §§ 8 och 12 i 3 kap. miljöbalken. Detta är exempel som visar på vikten av fortsatt god samverkan mellan sektorsmyndigheterna och även mellan sektorsmyndigheterna och länsstyrelserna. Vi vill också understryka att mark- och vattenområden kan användas för flera ändamål samtidigt vilket också framgår av de föreslagna bestämmelserna. Det är därför mycket bra att möjligheter till samutnyttjande av ett område för olika ändamål ska prövas i planerings- och beslutsprocessen.

² De skogspolitiska målen består av ett miljömål och ett produktionsmål.

Konsekvensutredning

Skogsstyrelsen har inga synpunkter på konsekvensutredningen men är medveten om de svårigheter som finns i arbetet med att specificera olika kostnader och nyttor. Skogsstyrelsen noterar att inga kostnader angivits för myndigheten kopplat till ansvaret som sektorsmyndighet utifrån utredningens förslag (se även ovan). Skogsstyrelsen instämmer i att en förbättrad systemeffektivitet och utvecklade bestämmelser bättre ska kunna bidra till en hållbar utveckling och att förslaget bör ge ett samhällsekonomiskt positivt resultat.

I ärendet har generaldirektören Herman Sundqvist beslutat och hållbarhetsstrategen Jimmy Lundblad varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också deltagit avdelningschefen Göran Rune, enhetschefen Peter Blombäck och verksjuristen Andrea Airosto.

Herman Sundqvist
Generaldirektör

Jimmy Lundblad
Hållbarhetsstrateg

Kopia till
Registrator